

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi

Numan Kurtulmuş*

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemini kamuoyuna anlatırken iki soruyu da yanıtlamak gerekiyor. Birincisi, neden böyle bir sistem değişikliğine ihtiyaç var ve ikincisi ise yeni sistem neler getiriyor? Aslında birinci bölümdeki, “neden değişikliğe ihtiyaç var?” sorusu; aynı zamanda, “mevcut sistem nerelerde tıkandı, nerelerde eksikliği var, nerelerde hastalığı var?” bunlarla ilgili şöyle bir gözden geçirmemizi gerektiriyor.

Mevcut sistem dört ana noktada antidemokratik yapıları teşvik eden özelliklere sahiptir. Bunlardan bir tanesi, mevcut sistem vesayetçi ve çatışmacı bir sistemdir. Siyasi aktörler arasında, kurumlar arasında ve zaman zaman da Türkiye'nin siyasi tecrübesinin gösterdiği gibi toplumsal kesimler arasında çatışmaların, farklılıkların, geniş ayrılıkların olduğu, kutuplaşmaların olduğu bir sistemdir. Sistemin doğası böyledir. Ne 1961 Anayasası ne 1982 Anayasası ifade edildiği gibi güçler ayrılığı prensibi üzerine oturmamıştır. Tam tersine güçler çatışması üzerine oturmuştur. Zaman zaman bu çok partili siyasi hayatımızda cumhurbaşkanlarıyla hükümetler arasında, zaman zaman Anayasa Mahkemesi ile hükümetler arasında, bazen parlamentolarla

hükümetler arasında, diğer siyasi aktörler arasında maalesef çatışmalar olmuştur.

Daha ötesi Türkiye'de 67 yıllık çok partili siyasi hayat tecrübemiz içerisinde, beş askeri darbe, altı-yedi tane de askeri darbe teşebbüsü vuku bulmuştur. Bunlardan bir tanesi de 15 Temmuz darbe teşebbüsüdür. Ayrıca bu süre içerisinde 67 siyasi parti kapatılmış, Türkiye'de başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere çok sayıda siyasi yasaklı figürler olmuştur. 12 Eylül'den sonra bütün siyasi partilerin başkanları, 28 Şubat'tan sonra devrin Başbakanı olan rahmetli Erbakan, Sayın Cumhurbaşkanımız İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanırken siyasi yasaklı hale gelmiştir. Siyasi idamlar olmuştur. Velhasıl, siyasi aktörler arasındaki çatışmalar dolayısıyla çok sayıda problemlerle karşı karşıya kaldık.

Bazı zamanlarda da, hani yürütme-yasama birbirinden ayrı diyorlar ya, burada da tamamıyla yanlış uygulamalarla dolu bir Türkiye tecrübesine sahibiz. Bazen hükümetler bir konuda karar almış, yüksek yargı o kararı bozmuştur. Örneğin başörtüsü yasağının kaldırılması, imam hatiplerin katsayısının kaldırılmasıyla ilgili hükümetin kararları, yüksek yargı tarafından kaldırılmıştır. Bu çatışmalar sonunda bazen sağ-sol, bazen Alevi-Sünni, bazen de darbelere zemin hazırlayan çatışma ortamlarının içerisine girilmesine vesile olmuş... Bu çatışmalara da ne yazık ki Türkiye'de medyanın zaman zaman son derece olumsuz katkıları olmuştur. Sadece hatırlatmak için bugünlerdeki “Karargâh rahatsız” manşeti gibi, aynı manşetlerin, “kaosa kalkan el” manşetleri ve cumhuriyet mitingleri gibi birtakım mitingler üzerinden nasıl toplumsal bölünmelerin ortaya çıkarılmaya çalışıldığını da hatırlıyoruz. Birinci neden bu; vesayetçi ve çatışmacı bir sistem.

İkinci neden, yönetimde çift başlılık var. Türkçe'de güzel bir söz var, “Çatal çomak toprağa saplanmaz.” Yani herhangi bir yerde, bu bir aile olabilir, bir şirket olabilir,

(*) Prof. Dr., Başbakan Yardımcısı.

bir araştırma merkezi olabilir, bir başka kuruluş olabilir, herhangi bir kuruluşa bile yönetme nitelikleri, kabiliyetleri ikiye bölünür ya da çok sayıda güçlere bölünürse oradan sonuç çıkmaz, doğru dürüst karar alamazsınız. Bu, Türkiye'nin çok partili siyasi hayatında çok fazlaca tartışmanın olduğu alanlardan birisidir. Özellikle 1982 Anayasası... 1961 Anayasası da öyleydi... Bir taraftan güçlü bir cumhurbaşkanı, çok iyi yetkilenmiş çok yüksek yetkilerle donatılmış Cumhurbaşkanlığı makamı ama buna mukabil sıfır sorumluluk.

Aynı şekilde yürütmedeki bakanlar kurulu ve başbakanın da yine çok sayıda yetkisi ve sorumluluğu var. Bütün bunlardan dolayı; cumhuriyet tarihimiz boyunca, daha doğrusu çok partili siyasi hayatımız boyunca, Türkiye'de cumhurbaşkanları ile başbakanlar arasında, her birisi ayrı bir siyasi ve ekonomik krizlere neden olan çok yoğun tartışmalar yaşanmıştır. Bunlardan birkaç tanesini sadece örnek olarak anlatmak istiyorum. İlki 1946, İsmet İnönü ile Recep Peker arasındaki tartışma. Türkiye'de güç mücadelesinin sonucu olarak ortaya çıkmış, ülkenin hemen hemen hiçbir politikasında uzlaşılammış, Türkiye'nin devalüasyonu ortaya çıkmış ve Türk Lirası, dolar karşısında yüzde 116 değer kaybetmiştir.

Yıl 1975, Fahri Korutürk ile Süleyman Demirel arasındaki tartışma. Tartışmanın konusu, "Kim Genelkurmay Başkanı olacak?" Birisi birisini istemiş, öteki ötekini istemiş, anlaşamamışlar. Kenan Evren'i getirmişler. Kenan Evren de maşallah 1975'ten başlayarak, 1980'e kadar olan süre içerisinde 12 Eylül darbesinin yolunun taşlarını döşemiş. Parlamenter sistem diyenlere de onu söylüyorum; parlamenter sistemi bu tartışmaları ortadan kaldırmamış çünkü başbakanın da yetkisi var, cumhurbaşkanının da var. Üçlü kararname gerekiyor. Ne demek? Üç tane ayrı irade gerekiyor demek... Üç tane ayrı irade gerekiyorsa o onu istemiyor, o onu istemiyor, aradan istenmeyen üçüncü bir adam,

darbenin lideri olacak bir adam genelkurmay başkanı oluyor.

Rahmetli Özal ile Yıldırım Akbulut arasındaki tartışma. Yıldırım Akbulut'u da kolundan tutup oraya getiren Özal mıdır? Özal'dır. Yüzde 100 başbakanlığını da Özal'a borçludur. Amerika Irak'ı işgal etmiş, Misak-ı Milli konusunda Özal, çok yüksek perdeden konuşuyor, diyor ki, "Yeni bir Irak kuruluyor, biz Türkiye olarak haklarımızı orada savunalım." Yıldırım Akbulut, maalesef bazı paşalarla birlikte, genelkurmayı yönetenlerle birlikte farklı kanaatte olduğu için rahmetli Özal, o gün istediklerini yapamıyor. Eğer Özal tek bir seçilmiş irade olsaydı ve o gün istediklerini yapabilmiş olsaydı, belki bugün DEŞ diye bir örgüt ile uğraşmıyorduk, belki bugün PYD diye bir örgüt ile uğraşmıyorduk.

Turgut Özal ile Süleyman Demirel arasındaki tartışma... Bu tartışmanın sonucu olarak ülkenin mali yapısı bozuldu. Çiller ile Süleyman Bey arasındaki tartışmada, Süleyman Bey'in, "Çiller kadın olmasa camdan aşağı atardım" dediği bilinir. Muazzam bir tartışma... Arkasında biliyorsunuz, bu tartışma, Türkiye'yi çok ciddi ekonomik krizlerin yaşandığı bir döneme doğru götürdü. 28 Şubat, Süleyman Demirel'in Refahiyol Hükümetine müdahalesi ve Refahiyol'un siyasi kararlar almasını önleyen çabalarının sonucudur. Çok açık söylüyorum. 28 Şubat, o zamandaki yönetimdeki çift başlılığın, daha doğrusu yürütme erkinin bütünüyle daha ilk günden itibaren cumhurbaşkanı tarafından bloke edilmesinin bir sonucudur. Onun sonucunda 28 Şubat oldu. 28 Şubat sadece mevcut hükümeti iş başından uzaklaştırmadı. 28 Şubat ülkede ekonomik, siyasi, hatta toplumsal derin kırılmaların ortaya çıkmasına vesile oldu.

Son olarak da 2001... Ecevit ile Ahmet Necdet Sezer arasındaki tartışma. Ahmet Necdet Sezer'i de elinden tutup, oraya çıkarılmış olan Ecevit'tir. Yüzde 100 Ecevit'in orta-

ya çıkardığı, önerdiği bir cumhurbaşkanıdır. Ama baba-oğlu, iki kardeşi bu sistem içerisinde başbakan-cumhurbaşkanı olarak koyarsanız, anayasa gereği tartışmaları, çatışmaları, uzlaşamamaları mukadderdir. Bunu da orada gördük. O dönemde kitapçık fırlatma kriziyse ortaya çıkan ama buz dağının altında çok derin birtakım tartışmaların olduğu görüldü. O dönem sonucu olarak Türkiye krizlere, önemli ekonomik krizlerle karşı karşıya kaldı. 2001 krizleri dediğimiz bu krizler sonucu Türkiye’de gecelik faizlerin, repo faizlerinin yüzde 7500’lere kadar çıktığını hatırlıyoruz.

Türkiye’de en zor harekete geçen kesim esnaftır. Öyle miting falan yapmaz, sokağa çıkmaz. Esnaf mitingleri ile Türkiye’nin bütün esnaf kitlesinin bu sürece karşı çıktığını biliyoruz.

Ekonomik kriz sadece 2001 ile ilgili kalmadı. O dönemde 22 banka ve finans kuruluşu battı. Bunların borçlanması, yaklaşık 580 milyon liradır. Bu anlaşmazlıkların sonucu olarak ortaya çıkan siyasi ve ekonomik faturayı, 2011 yılında ancak ödeye ödeye bitirebildik. Dolayısıyla sadece tartışma ile ibaret kalmıyor, Türkiye’nin aynı zamanda çok ciddi bir bedel ödemesine de neden oluyor.

Gittiğim birçok yerde şu soruyu soruyorum, o dönemlerde IMF’nin bir müfettişi vardı; ikide bir, her hafta başı Türkiye’ye gelirdi. “Kimdi bu?” dediğim zaman, bütün salondan Cottarelli’nin ismi geliyor ama aynı “dönemin maliye bakanı kimdi” desem farklı cevaplar geliyor ya da çok az kişi bunu söyleyebiliyor.

Aynı zamanda bu krizler Türkiye’yi dışarı bağı hale getirdi, IMF’ye bağı hale getirdi. 25 milyon dolar borç alabilmek için maliye bakanlarımız düğme ilikledi, başbakanlarımız elli tane takla attı. Krizler, anlaşmazlıklar sadece kişiler arasında kalmıyor, siyasi kurumlar arasında kalmıyor. Türkiye’ye ekonomik bir bedel ödetiyor ve aynı zamanda Türkiye’de ciddi dışa bağımlılıkları da ortaya

çıkıyor. İkinci neden budur, çift başlılığın ortadan kaldırılması.

Üçüncü neden, siyasi istikrarsızlıkların ortadan kaldırılması. Türkiye’de 94 yılda 65 hükümetiz. Yani ortalama 17 ay düşüyor hükümet başına. Bunun içerisinde Cumhuriyet Halk Partisi’nin tek partili dönemi var. Rahmetli Menderes’in 10 yılı var, Özal’ın uzun yıllar süren iktidarı var, AK Parti’nin 15 yıllık iktidarı var. Bunları düşüp, geri kalan dönem üzerinden hükümete kaç ay düşüyor deseniz, 10 ay civarında bir şey düşüyor. 10 ayda bir kurulan hükümetlerle Türkiye’nin bir yol alması mümkün değildir. Hele bazı dönemlerde, örneğin 1970-80 arasındaki dönemde 12 hükümet kurulmuş. Yani Türkiye’de yaklaşık 10 aylık ömrü olan hükümetlerle Türkiye yönetilmeye çalışılmıştır.

Ekonomik krizler... Bu ekonomik krizler de Türkiye’ye maalesef bedel ödettirmiştir. 1978, 1994, 2001 krizleri, Türkiye ekonomisinin unutamadığı çok derin krizlerden sadece birkaç tanesidir. 67 yılda 5 darbe oluyor ama her darbe, Türkiye’nin 10 yılını aldı götürdü. Rakamsal olarak da, bütün darbelerin olduğu ya da darbe teşebbüslerinin olduğu dönemlerde Türkiye ekonomisi 4’te 1 olarak aşağı-yukarı küçüldü. 1950’den beri tek başına iktidarlar döneminde, büyüme oranı 5,6... Koalisyon dönemlerinde de bu oran yüzde 4 civarında. Askeri darbeler döneminde ise 3,4 civarında. Yani, “Halep oradaysa, arşın burada.” Türkiye’de tek parti dönemleri ekonomik istikrarın da sağlanmasını temin ediyor.

Dört temel nedenden dolayı, bu anayasa değişiklik teklifine ihtiyaç var; vesayetin önlenmesi, çift başlılığın önlenmesi, siyasi istikrarsızlığın ortadan kaldırılması ve ekonomik istikrarsızlığın ortadan kaldırılması. Hele hele Türkiye’nin içeriden ve dışarıdan çok ciddi tehditlerle, meydan okumalarla karşı karşıya kaldığı bu dönemde daha etkin, daha demokratik, daha katılımcı ve daha çabuk karar alabilen bir hükümet modeline ihtiya-

cımız var. Bunun için de doğrudan doğruya halkın seçtiği, doğrudan doğruya halka hesap verebilen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Modeli önerilmiştir. Meclis'ten de 339 oy alarak, 16 Nisan'da milletin onayına gönderilmiştir.

Şunu da altını çizerek ifade etmek isterim, ben kendimi bildim bileli bu topraklarda hep “anayasa değişikliği” konuşulur. Yani, “2016 yılı oldu da yeni bir anayasa değişikliğini gündeme getirelim” diye bir konu olmadı. Hatta ve hatta 1982 Anayasasının kabul edildiği günün ertesi günü anayasa tartışmaları başladı. 18 kere de anayasa değiştirildi, şimdi 19'uncusuna gidiyoruz. Dolayısıyla, zaten yamalı bohçaya dönmüş bir anayasa. İnşallah Allah nasip eder ruhuyla, kuruluş anlayışıyla vesairesiyle ciddi bir anayasa, milleti çok daha ileriye götürecek bir anayasa değişikliği de yapmak mümkün olur. Ama bu da önemli bir adımdır. Nihayetinde AK Parti olarak tek başımıza gücümüz yetmiyordu, başka siyasi partilerden parlamentoda destek almamız gerekiyordu. Milliyetçi Hareket Partisi ile ortaklaşa bu anayasa değişiklik teklifi gündeme geldi ve Meclis'ten geçti. Bundan sonra söz de, karar da millettir. İnşallah hayırlısı olacaktır, bunun da altını çizmek isterim.

“Bu sistem ne getiriyor?” sorusunu da ana başlıklarıyla aktarmak isterim. Birincisi, yürütmenin bir kısmı cumhurbaşkanında, bir kısmı başbakanda olmayacak. Yürütme tek elde toplanacak ve cumhurbaşkanı doğrudan doğruya halk tarafından seçilecek.

Cumhurbaşkanının partisi ile ilgisi kesilmeyecek. Muhalefetteki arkadaşların eleştirdiği noktalardan birisi budur. Ancak şunu çok açık söyleyeyim, Türkiye’de ilk sefer cumhurbaşkanı partili oluyor değil, olacak değil. Önü partisiz miydi? Celal Bayar partisiz miydi? Süleyman Demirel partisiz miydi? Turgut Özal partisiz miydi? Bunlar partiliydi. Cumhurbaşkanı olunca partileriyle irtibatı kesildi. Bir insanın, bir partiyle irtibatını oluşturan, attığı bir imza değildir. Süleyman Bey’in kendi kurduğu partilerle, en son Doğ-

ru Yol Partisiyle olan irtibatı attığı bir imzadan ibaret değildi. Cümle alem biliyordu ki Süleyman Demirel, cumhurbaşkanıyken de Doğru Yol Partiliydi, başbakanken de Doğru Yol Partiliydi. O imzasını oradan çekmiş olması, insanın o yaşa kadar getirdiği siyasi düşüncelerini, siyasi birikimlerini ve aidiyetlerini ortadan kaldırmıyor. Dolayısıyla, bu da sisteme çok ciddi şekilde güç verecek hususlardan birisidir. Çünkü kampanya yapılacak, kampanyanın bir siyasi parti üzerinden yapılması son derece önemlidir. Kaldı ki şöyle de düşünmemek lazım, bu da sistemin daha demokratik, daha toparlayıcı bir noktasına gitmesini sağlayacak hususlardan birisidir. Yüzde 50 artı 1 oy almak zorundasınız ki cumhurbaşkanı olabilesiniz. Onun için sadece bir siyasi parti üzerinde değil, farklı partilerden insanların da oy verebileceği şekilde daha geniş çeşitlilik içerisinde cumhurbaşkanı adayları ortaya çıkacak.

Cumhuriyet Halk Partisi, geçen dönemde Sayın Ekmeleddin İhsanoğlu’nu niye cumhurbaşkanı adayı gösterdi? Öyle değil mi? Ekmeleddin İhsanoğlu Cumhuriyet Halk Partili değil. Cumhuriyet Halk Partisinin ne geleneğiyle uyar, ne düşüncesiyle uyar, ama başka partilerden de oy alabilecek bir aday olan Ekmeleddin İhsanoğlu’nu ortaya çıkardı. Dolayısıyla bu aynı zamanda, siyasette keskin fikirlerin ve kutuplaşmaların da önüne geçecek olan bir iştir.

Cumhurbaşkanını sadece parlamento partileri değil; aynı zamanda yüzde 5 civarında oy almış olan partiler ve 100 bin seçmenin imzasıyla yapmış olduğu başvurular da belirleyecektir.

Cumhurbaşkanı suç işlerse, Meclis'teki üye tam sayısının salt çoğunluğuyla, hakkında işlem yapılabilecektir. Bu da önemli noktalardan birisidir. Bugünkü sistemin içerisinde cumhurbaşkanı, eski tabirle layüselidir. Yani sorgulanamaz, hesap veremez. Vatana ihanetten dolayı yargılanabilir. “Vatana ihanet” diye bir suç yok Türk hukuk sisteminde.

Kim belirleyecek bunu, o da belli değil. Dolayısıyla şimdi cumhurbaşkanına bu sistem içerisinde yüksek yetkiler verirken, aynı zamanda bu yüksek yetkilerle orantılı sorumluluklar da veriyoruz.

Zaten beş yıldan beş yıla halk oyladığı için beğenmezse değiştirebilecek. Ayrıca bu beş yıl içerisinde, meclisteki salt çoğunluğu elde eden herhangi bir grup; cumhurbaşkanı hakkında yargı yolunu açabilecek, hesap sorabilecek.

Bütçe cumhurbaşkanınca onaylanınca Meclis'e sunulacak, mecliste onaylanacak. Zaten bugünkü sistem içerisinde hükümet bütçeyi meclise göndermiyor mu? Gonderiyor. Yeni hükümet sisteminin başı olarak cumhurbaşkanı artık başbakanın yerine geçmiş olacak. Cumhurbaşkanı doğal olarak hükümetin bütçesini Meclis'e gönderecek. Şunu söyleyeyim, bütçe yapma yetkisi, demokrasinin en temel yetkilerinden birisidir. Son 22 yıllık Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki bütçelere baktık. Bu 22 yıl içerisinde bütçelerin, Plan Bütçe Komisyonu'nda ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde rakamsal olarak değişme miktarı sadece yüzde 1'dir. Hükümet hangi bütçeyi yaparsa, Meclis'e geliyor ve onaylanıyor, çoğunluk hükümette çünkü. Yapılan bu değişikliklerin de büyük çoğunluğu, ya hükümetin verdiği değişiklik önerleriyle ya da hükümetin muhalefet partileriyle anlaşması sonucu olmuş. Dolayısıyla, cumhurbaşkanının Meclis'e bütçeyi sunması, işin doğası gereğidir, tabiidir.

Hem cumhurbaşkanı hem TBMM seçimleri yenileyebilecek. Bu anayasa değişiklik paketimizin antidemokratik unsurlara karşı set oluşturan, darbesavar bir maddesidir. Az konuşulan konulardan bir tanesi de budur. Bu madde darbe savardır. Neden? Bakın Türkiye'de mevcut sistem içerisinde de sistemin kilitlendiği oldu mu? Çok oldu. Getirilecek sistem de kilitlenebilir mi siyaseten? Cumhurbaşkanı başka telden çalar, Meclis başka telden çalar... Olur mu olur... Meclis

ile cumhurbaşkanı bu hale gelebilir mi? Gelebilir. Geçmişte geldi mi? 1980 öncesinde 124 tur cumhurbaşkanı seçimi yapıldı Meclis'te. Meclis adım atamadı, karar alamadı. 12 Eylül darbesinin siyasi gerekçelerinden bir tanesi de bu oldu. Şimdi, 12 Mart'ı, 12 Eylül'ü, 28 Şubat'ı, 27 Nisan'ı, 1960 öncesini yaşamış bir millet olarak siyasi krizlerin, kör düğümlerin olduğu noktada kim çözecek bu kör düğümü? Mevcut sistem kör düğümü çözecek bir mekanizma geliştirememiş, sistem kilitlendiği noktada askerler sağdan soldan, vesayet odakları da sağdan soldan kafalarını çıkarmaya başlamışlar. Sadece kafalarını çıkartmış olsalar iyi, tanklarını-toplarını da çıkararak darbeleri yapmışlar mı? Yapmışlar. Şimdi kim müdahale etsin sistemde tikanıklık olursa? Bizzat millet müdahale etsin. Öyle bir noktaya gelir ki, cumhurbaşkanı baktı ki yürümüyor, Meclis'i yenilemek için karar alabilir. Karar alırsa kendisi bilir, kendisinin de cumhurbaşkanlığı düşer, o da seçime gidecek. Meclis kilitlendiği zaman kendisi erken seçim kararı alabilir, o da aldığı zaman kimin bir daha milletvekili olarak gelip gelmeyeceğini Allah bilir... Seçmen bilir. Dolayısıyla bu, doğrudan doğruya problemi çözme, antidemokratik noktalara sistemin gitmesini önlemek için milletin eline verilmiş darbesavar bir yetkidir. Bunun altını çizmek istiyorum. Çok önemlidir, belki 18 madde içerisinde en önemli maddelerden birisidir. Maalesef bazen CHP'li arkadaşlardan şöyle bir eleştiri geliyor, sanki bir sabah cumhurbaşkanı kalkacak, kafası bozulacak "haydi meclisi yeniliyorum" diyecek. Böyle devlet yönetilmez ki. CHP'li arkadaşlar hiç uzun yıllardır devlet yönetmedikleri için cumhurbaşkanlığı makamında da hiç kendisinden biri gelmeyeceğini zannettikleri için, "nasılsa bunların bir gün kafası bozulur bizim parlamentoyu fesheder" diyorlar. Yok böyle bir şey. Türkçe'de bir lafı var, "bekâra karı boşamak kolaydır." Hiçbir sorumlu siyasetçi, hiçbir sorumlu devlet adamı öyle kolay kolay seçim yenileme kararı alamaz. Hiçbir parlamento da kolay kolay seçimi yenileme kararı alamaz. Ama kilitlen-

di, ya bu kördüğümü antidemokratik güçler çözecek, ya demokrasinin sahibi olan millet çözecek, bu kadar açık.

Milletvekili sayısı 550'den 600'e çıkacak, seçilme yaşı 18'e indirilecek, 5 yılda bir seçim olacak, hem genel seçimler hem cumhurbaşkanlığı seçimi olacak.

Türk hukuk sisteminin içerisinden sıkıyönetim uygulaması kaldırılıyor ve askeri mahkemeler kaldırılıyor. Geçmiş dönemlerde nice sivillerin, nice fikir adamlarının, düşünce adamların, yazarların askeri mahkemelerde yargılandıklarını biliyoruz. Aynı şekilde Türkiye'nin geçmiş siyasi uygulamasında sıkıyönetim, ülkenin sorunlarını çözmek için değil maalesef, sivil siyaseti köşeye sıkıştırmak için kullanılmış bir araç oldu. Şimdi sıkıyönetimi kaldırıyoruz, böyle bir şey artık sistemin içerisinde olmayacak. Çok zorlanılır, olağanüstü bir dönem ortaya çıkarsa... Örneğin 15 Temmuz darbe teşebbüsü... Böyle bir darbe teşebbüsü olursa ya da birtakım olağanüstü halleri gerektiren hususlar olursa, olağanüstü hali cumhurbaşkanlığı hükümet modeli içerisinde seçilmiş hükümet bu kararları alacaktır.

Böyle bir sistemde koalisyon ihtimali yok. Tek başlı bir hükümet var. Hızlı, esnek karar alan bir yürütme organı var ve doğrudan doğruya halka karşı sorumlu olan bir yürütme organı var.

Kuvvetler ayrılığı net ve kesin. Türkiye'de yasama, yürütme ve yargının birbirlerine çok müdahale ettiği dönemler olmuştur. Hatta zaman zaman Türkiye'deki sistemin adının jüristokrasi olduğu eleştirileri bile gelmiştir. Yürütmeden ayrıştırılarak yasama kendi işine, yürütme kendi işine bakacak. Türkiye Büyük Millet Meclisi asli fonksiyonu olan yasama ve denetleme fonksiyonunu yerine getirecek, yürütmeden bağımsız olarak yaşamayı yapacak. Cumhurbaşkanı, kabineyi doğrudan doğruya oluşturacak. Geçmişte aylarca kurulmayan hükümetler oldu. En sonunu ne zaman yaşadık, 7 Haziran'da... 7 Haziran'da tek başına bir iktidar çıkmadı,

arkasından "bir koalisyon hükümeti kurulur mu?" çalışmaları yapıldı, uzun müzakereler yapıldı. Ben de Cumhuriyet Halk Partisi ile müzakerelerin içerisindeydim. Uzun müzakereler sonucu Türkiye'de hükümet kurulamadı ve hükümet yenilendi. Aylarımız gitti. Artık uzun aylar kurulamayan hükümetler olmayacak. Öyle oldu ki bu memlekette, birinci olan partiye değil cumhurbaşkanı, birinci ve ikinci olan partilerin başkanlarına gıcık olduğu için, üçüncü olan partinin başkanını başbakan atadı mı? Atadı. Hepsine birden gıcık olduğu için, bunlardan bir şey olmaz diye düşündüğü için, tek başına bir milletvekiline bu memlekette hükümet kurma yetkisi verildi mi? Verildi. Yalın Erez... Darbelere sonra Nihat Erim hükümetleri gibi hükümetleri saymıyorum bile zaten. Onları demokrasi içinde değerlendirmeye bile gerek yok ama ne yazık ki Türkiye'nin hükümetlerinden birisi olarak değerlendiriliyorlar. Dolayısıyla seçim akşamı, ertesi gün sabah kalkar, seçilen cumhurbaşkanı hükümetini kamuoyu ile paylaşır. Böylece, çok hızlı bir şekilde hükümetin kurulması mümkündür.

Güvenoyu alma zorunluluğu yok, bu da eleştirilen noktalardan birisi. "Efendim, artık niye güvenoyu almıyor?" Yahu, artık doğrudan doğruya tek dereceli bir demokrasi oluyor, demokrasinin daha ileri bir formuna geçiyoruz. Tek dereceli demokrasiyle millet, kendisini yönetecek olanı sandıkta doğrudan doğruya belirliyor. Yani niye güvenoyu tekrar istiyorlar, bunu anlamıyorum. Bu, şu demek olur, "Biz doğrudan doğruya verilen güvenoyundan rahatsızız, bu güvenoyunun dolaylı olarak verilmesi lazım." İyi de vekil olan veriyor da, asil olan niye veremesin güvenoyunu? Vekillerin vermiş olduğu güvenoyunu kabul edeceksiniz, asillerin doğrudan doğruya vermiş olduğu güvenoyunu kabul etmeyeceksiniz.

Cumhurbaşkanı ve kabinesi eğer parti kapatmalar olursa bundan etkilenmez. Bu da oldukça demokratik bir husustur. İnşallah önümüzdeki anayasa değişikliklerinde parti

kapatmalarını bütünüyle Türk Hukuk Sisteminin dışına atarız. Partisi kapatılan isimlerin ya da siyasi yasak olan isimlerin ciddi bir şekilde partileriyle irtibatı kesildiğini biliyoruz. Rahmetli Erbakan'ın partisi kapandı, hükümet zaten düştü... Sayın Cumhurbaşkanımızın siyasi yasaklı hale getirilmesiyle birlikte ilk AK Parti hükümetinin başbakanı olmasının önu kesildi ve saire...

Daha huzurlu ve daha güvenli bir Türkiye... Her alanda çok sıkı çalışan, demokratik bir yapının ortaya konulması, devlet ve kurumları arasında devletin ele geçirilmeye çalışılmasını önleyen bir mekanizmadır bu.

FETÖ niye ortaya çıktı? Benim çocukluğumdan gördüğümüz, duyduğumuz bir şey vardır; sağcılar-solcular, dinliler-dinsizler, şu grup-bu grup... Sağdan say birkaç bin kişi, soldan say birkaç bin kişi devleti ele geçirmeye çalışır. Bürokrasinin içerisine gizlenir, orayı tutar, burayı tutar, şuraya adam sokar, buraya adam sokar... FETÖ'cülerin yaptığı gibi, ta 1975'ten beri soru çalar devletin askeriyesine, adliyesine, Türkiye'nin emniyet sistemine, polis sisteminin içerisine girer. Bu yapıyla birlikte devlet ele geçirilebilmesi mümkün olan bir yer olmaktan kurtarılıyor. Herhangi bir grubun, herhangi bir ideolojik grubun, şu ya da bu grubun, herhangi bir, içine kapalı grubun devleti ele geçirmesi mümkün değil. Çünkü yüzde 51 oy alması lazım. Yüzde 50 artı 1 oy alabilmesi için de milletin içerisinde hangi unsurlar varsa, mümkün olan en geniş mutabakatla oy alabilecek şekilde insanları kucaklaması gerekiyor. Onun için bu haki-katen, devletin artık ele geçirilmesi gereken bir hedef olmaktan çıkarıldığı bir yapı ortaya koyuyor. Açık, demokratik bir siyaset ortaya çıkıyor. Siyasi partilerin ve sivil toplum kuruluşlarının kendilerine çekidüzen verecekleri, daha demokratik bir yapıya geçişlerinin önünü açıyor.

Kriz ve kaosları önleyici bir sistem olacak. Bunun sonucu olarak da etkin mücade-

le, etkin karar alabilecek bir mekanizmaya ihtiyaç var.

Bu sistem değişikliğine niye şimdi ihtiyaç var? Türkiye belki de cumhuriyet tarihinin en büyük meydan okumalarıyla karşı karşıyadır. Türkiye'nin Suriye ve Irak başta olmak üzere çevresi büyük bir turbulansın içerisindedir. Şehir-şehir, kasaba-kasaba bölünmüştür. Türkiye üç önemli terör örgütünün açıkça saldırısı altındadır: FETÖ, DEAŞ, PKK/PYD, Türkiye'ye karşı, Türkiye'nin varlığına, birliğine karşı saldırı içerisindedirler. Büyük resmi görmeden, ne olup bittiğini anlamadan, bölgedeki sorunları anlamak ve Türkiye siyaseti üzerine konuşmak mümkün değildir.

16 Nisan'a doğru giderken, oy verecek bütün yurttaşlarımızdan da büyük resmi görmelerini istiyoruz. Büyük resim tabii ki, bir puzzle'ın çok sayıda küçük parçadan oluşması gibi, çok sayıda olaydan oluşuyor. Mesela, niye Suriye'nin her tarafı bu kadar bölündü, parçalandı? DEAŞ dediğimiz bu örgüt nasıl kuruldu, nasıl silahlandı, nasıl palazlandı? PYD ve YPG gibi unsurların eline kim, niçin silah veriyor? Cizre'de, Silopi'de ve saire başka yerlerde çukurlar kazılarak içine niye bombalar konuluyor? Ya da FETÖ, niye 15 Temmuz'da bir darbe teşebbüsünde bulundu? Ya da Karlov suikastını, FETÖ'nün o meczubu ya da yönlendirdiği adam niye yapıyor? Tam da yılbaşı gecesi DEAŞ'ın bir adamı geldi, İstanbul'da Reina'da o katliamı ne için yaptı? Bu olayların her birisini puzzle'ın bir parçası olarak göreceğiz, iyi anlayacağız ama yerine koyacağız puzzle'ın parçasını. Yüzlerce parçayı yan yana koyduğumuzda tek tek bir parçaya bakalım. İşte diyelim Reina saldırısı, bir tek o olaya bakarsak, kriminal bir olay olarak görürüz. FETÖ'yü tek başına bir olay görürsek; sapkın bir dini kültün, bir ülkede birtakım yapmış oldukları cinayetler olarak görürüz. Ama puzzle'ın bütün parçalarını yerli yerine koyarsak büyük resim görünüyor.

Büyük resim şudur; bir asır evvel, 1917'de birinci paylaşımlı savaşın galipleri,

masaya cetvelleri koydular, haritaları koydular, suni bir şekilde cetvellerle bu ülkelerin insanlarını birbirinden ayırdılar. Ancak, zihinleri ve gönülleri ayırmaya güçleri yetmedi. Şimdi Sykes-Picot'nun ikinci perdesi uygulanıyor, uygulanmak isteniyor. Bu bölgenin insanların zihinleri ve gönülleri ayrıştırılmaya çalışılıyor. Sünniler, Şiiiler, Türkler, Araplar, Kürtler, Acemler ve saire... Etnik olarak, mezhebi olarak tarihsel farklılıkların üzerinden insanlar birbirlerine düşman edilmeye çalışılıyor. Bu oyunu bozacak olan tek ülke bölgede, Türkiye'dir. Onun için, Türkiye'nin güçlü olmasını engellemek için önünü kes-

mek isteyenler var. Güçlü, hızlı karar alabilen, milletiyle bütünleşmiş bir yönetimden rahatsız olanlar var. Türkiye'nin bu çevredeki insanları, farklı grupları toparlayabilecek bir kabiliyete ve potansiyele ulaşmasından ürkelenler var. İşte bu anlamda 16 Temmuz'da bu anayasa değişikliğine tam da bunun için ihtiyacımız var, tam da şimdi ihtiyacımız var.

Daha hızlı karar alabilen bir Türkiye, daha demokratik bir siyasi yapı ve Allah'ın izniyle çok daha güçlü hükümetlerle çok daha güçlü siyasi ve ekonomik istikrarları sağlayacağımız bir döneme geçeceğiz inşallah.